

Ława od zaplecza - podwórka i zakamarki. Ulica Kolejowa [HISTORIA, ZDJĘCIA]

data aktualizacji: 2026.03.22

W różne rejony miasta nad Jeziorakiem zaglądaliśmy już w naszym cyklu, ale żaden nie jest tak odległy, w dodatku tajemniczy (żeby nie użyć innych określeń), jak ul. Kolejowa. To właśnie ten wycinek miasta, związany jednocześnie z dramatem ofiar II wojny światowej, odwiedzamy w pierwszym po zimowej przerwie odcinku „Ławy od zaplecza”.

W zimę to się powinno zjeżdżać na sankach z góry w „*Małpim Gaju*”, lub przy **bagienku na Gajerku**, a nie urządzać sobie piesze wycieczki po mieście z aparatem w ręku. Dlatego też na jej czas zrobiliśmy przerwę w publikacji kolejnych odcinków cyklu „*Ława od zaplecza - podwórka i zakamarki*”. Teraz jednak, jak już śniegu nie ma, to od razu ruszyliśmy w teren.

W dwóch (a nawet trzech) ostatnich odcinkach przybliżyliśmy **Osiedle Lubawskie**, a wspomniana trzecia publikacja była niejako pokłosiem dwóch wcześniejszych. Skontaktował się bowiem z nami ławski historyk, **Krzysztof Tomaszewski**, który podzielił się z Czytelnikami Ławskiego Dziennika Internetowego niezwykle ciekawymi, historycznymi faktami związanymi z tym miejscem.

Tu linki do 3 wspomnianych powyżej artykułów na temat Os. Lubawskiego:

» [Iława od zaplecza – podwórka i zakamarki. Osiedle Lubawskie, część 1 \[ZDJĘCIA\]](#)

» [Iława od zaplecza – podwórka i zakamarki. Osiedle Lubawskie, część 2 \[HISTORIA, ZDJĘCIA\]](#)

» [Lotnisko i szpital dla obłąkanych. Przybliżamy kolejne fakty z historii osiedla Lubawskiego](#)

Przypominamy ostatnie, przedzimowe publikacje (pod tym artykułem znajdują się linki do **wszystkich poprzednich odc.**), ale już zaczynamy **nową serię**, nowy sezon 2026. Przeskakujemy przez ul. Lubawską na jej południowo-zachodnią część, a konkretnie – na ulicę Kolejową.

Ulica Kolejowa, czyli daleko w stronę lasu, a zabudowań coraz mniej...

Są różne ulice w Iławie. I jest Kolejowa (fot. Mateusz Partyga)

Faktem jest, że nie wszyscy Iławianie byli w tej części miasta. Niektórzy nawet nie wiedzą za bardzo, gdzie się znajduje i też nie można się im dziwić. Już sam wjazd w Kolejową wygląda tak, jakby dalej ... **nic nie było**. Mijamy warsztaty, zakłady pracy, **dawne schrony** i przed nami pojawia się łąka po jednej stronie, a tory kolejowe (stąd nazwa ul.) po drugiej. A tak w ogóle, to ta ulica ma **nawierzchnię gruntową**, czyli w tej kwestii nie zmieniło się nic od wielu, wielu lat.

Żeby dobrze poznać jej podwórka i zakamarki wybraliśmy się tu **dwukrotnie**. Pierwszy foto-spacer miał miejsce we wrześniu 2024, zwiedziliśmy wówczas odcinek od ul. Lubawskiej do widowiskowej

wieży ciśnię – jednego z **architektonicznych symboli Ławy**. Zajrzeliśmy m.in. w okolice **kontenerów**, które ustawiono tu dla dłużników zalegających z opłatami za lokale należące do miasta, poznaliśmy też lepiej teren wokół samej wieży. Wróciliśmy w to miejsce w piątek 13 marca 2026 i uwierzcie nam na słowo – za wiele, poza intensywnością barw roślin, tu się nie zmieniło.

~~galeriaspc~~11414~~

Podczas drugiego foto-spaceru ruszyliśmy z **głębi lasu** – dosłownie. To właśnie tu kończy się ulica Kolejowa, to tu znajdują się **ostatnie zabudowania** w tej części Ławy.

Domy oddalone od siebie o kilkaset metrów, a jednocześnie od większego skupiska zabudowań – o dobry kilometr. To naprawdę **koniec miasta**, a **cisza** tu panująca ma jednak trochę inny charakter niż w pozostałych tego typu lokalizacjach... Może związane jest to z **mroczną historią** tych okolic, ale o tym za chwilę.

Nigdzie indziej w naszym mieście nie spotkaliśmy tylu tabliczek na domach, że: *teren prywatny, uwaga – groźny pies, zakaz wejścia, teren monitorowany* itd. W ten sposób mieszkańcy Kolejowej – wiedząc o jej geograficznej peryferyjności – chcą się zabezpieczyć przed niepożądanymi gośćmi. Dlatego specjalnie mocno nie zaglądaliśmy tym razem na ich podwórka.

Jedna rzecz nam się nie zgadzała – **brakowało przemysłowego (fabrycznego?) budynku**, który w drodze spod wieży w kierunku lasu mijało się po prawej stronie. Jak się okazało, został wyburzony, a w tym miejscu pozostała tylko brama i ogrodzenie wokół terenu.

Tu zdjęcia z naszego ostatniego spaceru po ul. Kolejowej, a poniżej zarys jej tragicznej historii. Wkrótce jednak wrócimy do tego tematu, bo pojawiły się nowe informacje dotyczące ewentualnej **ekshumacji zbiorowych mogił** ze szczątkami **Polaków**, które znajdują się w lasach na południe od Ławy.

~~galeriaspc~~11415~~

Tragiczna historia ulicy Kolejowej

Tu będziemy się posiłkować artykułem **Michała Młotka**, regionalisty, miłośnika i znawcy lokalnej historii, który prowadzi stronę [www **Internetowe Muzeum Ławy** \[muzeum.ilawa.pl\]\(http://muzeum.ilawa.pl\)](http://www.muzeum.ilawa.pl), a także – wraz z **Dariuszem Paczkowskim** – jest twórcą cyklu pieszych wycieczek „*Historia Jednej Ulicy*”. Jedną z jej bohaterek była właśnie Kolejowa.

„Choć ulica Kolejowa znajduje się nieco na uboczu, jej historia jest równie ciekawa, co tragiczna. W tym miejscu w latach 1943-1945 zginąć mogło kilka tysięcy osób – głównie Polaków, ale też Rosjan, Żydów i Niemców.

To właśnie dzieje ulicy Kolejowej odkrywane były w trakcie ostatniej wycieczki z cyklu „**Historia jednej ulicy**”. A w

zasadzie **historia obozu karnego**, który funkcjonował tam między **1943 a 1945** rokiem i historia obozu przejściowego dla jeńców niemieckich, który utworzono w tym samym miejscu zaraz po przejściu frontu **w styczniu 1945 roku**.

Zanim jednak uczestnicy wycieczki poznali historię obu obozów, przewodnicy opowiedzieli **kilka ciekawostek o ulicy Lubawskiej i o schronach, znajdujących się na samym początku ulicy**. W relacjach byłych kolejarzy, którzy brali udział w wyprawie, można było usłyszeć, że **jeden z nich połączony był podziemnym przejściem z budynkiem przy ulicy Żeromskiego**.

Wspomniany obóz, który znajdował się na końcu ulicy, tuż pod lasem, utworzono w 1943 roku. Była to **filia więzienia w Sztumie. Do obozu trafiali Polacy skazani na karę więzienia w wymiarze od trzech miesięcy do trzech lat, a także Rosjanie, Żydzi, a nawet Niemcy - dezenterzy z frontu wschodniego**. Więźniów obozu **wykorzystywano do ciężkiej pracy** przy rozbudowie iławskiego węzła kolejowego, budowie lokomotywni i kolejowej wieży ciśnień, która dziś jest **najwyższym murowanym budynkiem na terenie powiatu iławskiego**. Wielu z nich **zmarło w wyniku wygłodzenia, zimna i przepracowania**.

Zmarłych chowano w bezimiennych, zbiorowych mogiłach, które znajdują się w okolicznych lasach. Szacuje się, że może w nich spoczywać nawet kilka tysięcy osób. O istnieniu tego i innych obozów na terenie Iławy przypomina dziś pamiątkowa tablica, znajdująca się na terenie parowozowni.

Po przejściu frontu obozowe baraki zajęli **jeńcy niemieccy**. Z relacji świadków wynika, że **przez obóz przeszło nawet kilkanaście tysięcy Niemców. Z Iławy wywożono ich do ZSRR. Jednym z więźniów, który trafił do obozu przejściowego w Iławie, był Willi Stoph, późniejszy polityk NRD, jeden z najdłużej urzędujących premierów państwa europejskiego**."

zico

kontakt@infoilawa.pl

POPRIEDNIE ODCINKI - CZYTAJCIE I OGLĄDAJCIE:

- » [Iława od zaplecza – podwórka i zakamarki. Ulica Kościuszki \[ZOBACZ ZDJĘCIA\]](#)
- » [Iława od zaplecza – podwórka i zakamarki. Ulica Grunwaldzka \[ZOBACZ ZDJĘCIA\]](#)
- » [Iława od zaplecza – podwórka i zakamarki. Ulica Królowej Jadwigi \[ZOBACZ ZDJĘCIA\]](#)
- » [Iława od zaplecza – podwórka i zakamarki. Ulica Niepodległości \[ZOBACZ ZDJĘCIA i WIDEO\]](#)
- » [Iława od zaplecza – podwórka i zakamarki. Stare Miasto \[ZOBACZ ZDJĘCIA\]](#)
- » [Iława od zaplecza – podwórka i zakamarki. Osiedle Jagiellońskie i okolica \[ZOBACZ ZDJĘCIA I WIDEO\]](#)
- » [Iława od zaplecza – podwórka i zakamarki. Życie nad Iławką, część 1 \[ZOBACZ ZDJĘCIA\]](#)
- » [Iława od zaplecza – podwórka i zakamarki. Życie nad Iławką, część 2 \[ZOBACZ ZDJĘCIA i WIDEO\]](#)
- » [Iława od zaplecza – podwórka i zakamarki. Gajerek, część 1 \[ZOBACZ ZDJĘCIA\]](#)
- » [Iława od zaplecza – podwórka i zakamarki. Gajerek, część 2 \[ZOBACZ ZDJĘCIA\]](#)
- » [Iława od zaplecza – podwórka i zakamarki. Gajerek, część 3 \[ZOBACZ ZDJĘCIA\]](#)
- » [Iława od zaplecza – podwórka i zakamarki. Ulica Jagiełły \[ZOBACZ ZDJĘCIA i WIDEO\]](#)
- » [Iława od zaplecza – podwórka i zakamarki. Ulica Sienkiewicza i Osiedle Mazurskie \[ZDJĘCIA\]](#)
- » [Iława od zaplecza – podwórka i zakamarki. Ulica Dąbrowskiego i okolice, część 1 \[ZDJĘCIA, WIDEO\]](#)
- » [Iława od zaplecza – podwórka i zakamarki. Ulica Dąbrowskiego i okolice, część 2 \[ZDJĘCIA\]](#)
- » [Iława od zaplecza – podwórka i zakamarki. Ulica Stacyjna i Biskupska \[ZDJĘCIA, WIDEO\]](#)
- » [Iława od zaplecza – podwórka i zakamarki. Lipowy Dwór, część 1 \[ZDJĘCIA, WIDEO\]](#)
- » [Iława od zaplecza – podwórka i zakamarki. Lipowy Dwór, część 2 \[HISTORIA, ZDJĘCIA, WIDEO\]](#)
- » [Iława od zaplecza – podwórka i zakamarki. Osiedle Lubawskie, część 1 \[ZDJĘCIA\]](#)
- » [Iława od zaplecza – podwórka i zakamarki. Osiedle Lubawskie, część 2 \[HISTORIA, ZDJĘCIA\]](#)

Źródło:

<https://www.infoilawa.pl/aktualnosci/item/81204-ilawa-od-zaplecza-podwórka-i-zakamarki-ulica-kolejowa-historia-zdjecia>